

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Karla Šimky, JUDr. Jaroslava Hubáčka, JUDr. Ludmily Valentové a JUDr. Jana Passera v právní věci žalobců: **a) R. K.**, **b) nezl. M. K.**, **c) nezl. H. K.**, žalobci b) a c) zastoupeni žalobcem a) jako zákonným zástupcem, právně zastoupeni Mgr. Radimem Strnadem, advokátem se sídlem Příkop 8, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 3. 2008, č. j. 28 Az 71/2007 - 43,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

III. Odměna advokáta Mgr. Radima Strnada **se určuje** částkou 4800 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 21. 3. 2008, č. j. 28 Az 71/2007 - 43, zamítl žalobu proti rozhodnutí Ministerstva vnitra (dále jen „ministerstvo“) ze dne 11. 10. 2007, č. j. OAM-795/VL-20-K01-2006, kterým nebyla žalobcům (dále jen „stěžovatelé“) udělena mezinárodní ochrana podle §§ 12 až 14b zákona č. 325/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o azylu“). V odůvodnění rozsudku krajský soud shrnul skutečnosti, pro které stěžovatelé opustili Arménii. Stěžovatel a) jako vlastník horských pastvin musel svá stáda dobytka hnát přes území patřící poslanci arménského

parlamentu. Tento poslanec za pomoci najatých lidí nevybíravým způsobem stěžovateli a) ztrpčoval život s pravděpodobným záměrem osobního obohacení (výhružky, zapálení stanu atd.). Stěžovatel a) byl unesen a držen ve sklepení na neznámém místě. Pomoc mu byla přislíbena pouze ústně, fakticky se žádné nedočkal. Ve škole se osočování zaměřilo i na stěžovatele b) a c), kteří byli ostatními dětmi kvůli své jezidské národnosti napadáni a zesměšňováni, přičemž ředitel k žádosti stěžovatele a) nápravu nezjednal. V daných poměrech nemohla rodina klidně žít, a proto stěžovatel a) volil odchod ze země. Krajský soud tyto skutečnosti posoudil tak, že stěžovatel a) nevyvinul dostatečnou iniciativu na obranu svých práv. Ze shromážděných zpráv o zemi původu vyplývá, že možnosti domáhat se ochrany nejsou vždy zcela přímé a jednoduché, jak tvrdil stěžovatel a), nicméně fakticky jsou zákonem zaručeny (Informace MZV ČR čj. 103008/2007-LP ze dne 26. 1. 2007, Výroční zpráva International Helsinki Federation for Human Rights z května 2006). Podle názoru krajského soudu měl stěžovatel a) problémy mající podtext ekonomický, ev. kriminální, kdy konkrétní osoba zneužívala svého mocenského postavení, nikoli však azylově relevantní. Za zásadní dále označil krajský soud skutečnost, že Jezidové nejsou terčem cílených represí ze strany státu, jejich problémy převážně souvisejí se špatnými sociálními a ekonomickými podmínkami. Pokud existují v Arménii oblasti, kde by měla rodina stěžovatele a) možnost soužití s osobami stejné národnosti, tudíž by se výrazně eliminovaly tvrzené problémy, pak nelze na volbu odchodu ze země původu a žádost o ochranu cizího státu pohlížet jako jediné a nevyhnutelné řešení. Např. v oblasti Aragats se nachází 21 výlučně jezidských vesnic, na středních školách tam vyučují jezidský jazyk a kulturu. Krajský soud rovněž posoudil reálnost, rozumnost a smysluplnost tohoto řešení a uvedl, že tato volba, byť by s sebou nesla změnu domova, by jistě zasáhla rodinu podstatně méně zásadním způsobem než uskutečněný odchod a s tím spojené neznámé prostředí, cizí lidé, odlišná řeč, kultura apod. Krajský soud nepovažoval za zásadní výhradu stěžovatele a) mířící do sdělení výsledku řízení ve věci žádosti jeho manželky ještě předtím, než ministerstvo o její žádosti fakticky rozhodl. Krajský soud proto dospěl k závěru, že v projednávané věci nejsou naplněny taxativně vymezené důvody pro udělení mezinárodní ochrany obsažené v § 12 zákona o azylu.

Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel a) jménem svým a svých nezletilých dětí v zákonné lhůtě kasační stížnost. V kasační stížnosti namítal, že krajský soud nesprávně posoudil právní otázku existence důvodů pro udělení mezinárodní ochrany podle § 12 písm. b) zákona o azylu. Stěžovatel byl pronásledován veřejnou osobou, jíž byl poslanec arménského parlamentu. Ten sice sledoval své soukromé ekonomické zájmy, ale zneužíval k jejich dosažení vlivu nabytého svým úřadem. Chtěl podle stěžovatele a) především zlikvidovat podnikání stěžovatele a), který byl v dané oblasti jeho konkurentem, a odkoupit jeho stádo pod tržní cenou. Stěžovatel a) vyjádřil nesouhlas s názorem ministerstva a krajského soudu, že mohl své problémy vyřešit přestěhováním do jiné části státu. Vzhledem k faktické moci poslance, kterou vykonává v celém jednom regionu, se stěžovatel a) obával, že vliv tohoto poslance by mohl dosáhnou až do místa jeho nového bydliště. Rovněž namítal, že nelze tvrdit, že nevyužil všech dostupných prostředků k ochraně svých práv, protože fakticky žádná neměl. Podle stěžovatele a) v Arménii sice prostředky na ochranu práv formálně existují, ovšem v praxi nefungují. Opakovaně se domáhal pomoci u místního policejního orgánu, ale policisté mu neumožnili vstup na své pracoviště a byli mu ochotni poskytnout pouze ústní slib, že mu pomohou. Podruhé mu dokonce sdělili, že v této věci neučiní vůbec nic. Uvedené jednání si ministerstvo vyložilo

jako „morální selhání vlastností jednotlivce“, ale podle stěžovatele a) je toto chování důkazem vlivu dotyčného poslance. Rozhodnutí ministerstva je nepřezkoumatelné ohledně názoru na legálnost vycestování stěžovatele a) z Arménie. Ministerstvo se pokusilo vyvrátit stěžovatelovo tvrzení, že součástí utlačování z důvodu náboženství je i nevystavení rodných listů jeho dětem argumentací, že děti i stěžovatel a) bez problému vycestovali na základě cestovních dokladů. Podle stěžovatele a) chtělo ministerstvo zřejmě naznačit, že bez rodného listu nelze vydat platný cestovní doklad. Zároveň však v rozhodnutí uvedlo, že stěžovatelé vycestovali za pomoci prostředníka, který jim obstaral doklady s jejich fotkami a jmény, ale rozhodně se nejednalo o legální listiny. Stěžovatel a) také namítal, že se krajský soud nevypořádal s námitkou, že stěžovatelům b) a c) nebyly vůli víře vystaveny rodné listy. Ohledně nesplnění podmínek pro udělení azylu byla posouzena pouze jejich náboženská víra, díky které byly ve škole pronásledovány. Toto však byla jen jedna skutečnost, na jejímž základě stěžovatel a) žádal o udělení mezinárodní ochrany pro stěžovatele b) a c). Je třeba zhodnotit i všechny okolnosti, které uvedl stěžovatel a) jako důvody pro udělení azylu své osobě. Krajský soud se zároveň nevypořádal s námitkou, že ministerstvo citovalo jiné rozhodnutí týkající se sice manželky stěžovatele a), ale vydané až čtyři dny po rozhodnutí o neudělení azylu stěžovateli a). Navíc projednání žádosti stěžovatele a) bez ohledu na žádost jeho manželky a dcery je podle stěžovatele zásadní pochybení, které má za následek porušení § 3 zákona č. 500/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“). Stěžovatel a) závěrem uvedl, že ministerstvo řádně neodůvodnilo, zda nejsou v jeho případě dány podmínky uvedené v § 14 zákona o azylu. Z uvedených důvodů navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Současně požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Ministerstvo ve vyjádření ke kasační stížnosti popřelo její oprávněnost, neboť jak jeho rozhodnutí, tak i rozsudek soudu byly vydány v souladu s právními předpisy. Pro řízení o kasační stížnosti odkázalo na správní spis, zejména na vlastní podání a výpovědi, které stěžovatel a) učinil během správního řízení, a na vydané rozhodnutí. K námitkám uvedeným v kasační stížnosti uvedlo, že stěžovatel a) se s žádostí o pomoc na policii obrátil pouze ústně, písemně si nikde nestěžoval. Rovněž co se týče potíží dětí ve škole, mohl být stěžovatel a) mnohem důraznější, nespokojit se s ústní odpovědí ředitele školy, ale situaci řešit přes kompetentní nadřízené orgány, případně nechat děti zapsat do jiné základní školy. Podle ministerstva stěžovatel a) nevyužil všechny zákonem dané prostředky na obranu sebe a své rodiny prostřednictvím orgánů státu. Z výše uvedených důvodů ministerstvo navrhlo zamítnutí kasační stížnosti pro její nedůvodnost.

Nejvyšší správní soud přezkoumal na základě kasační stížnosti napadený rozsudek v souladu s ust. § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. v rozsahu a z důvodů, které uplatnili stěžovatelé v kasační stížnosti, a přitom sám neshledal vady uvedené v odst. 3 citovaného ustanovení, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval přijatelností kasační stížnosti. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí krajského soudu bylo vydáno po nabytí účinnosti zákona č. 350/2005 Sb. (tj. po 13. 10. 2005), Nejvyšší správní soud se proto ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelů, a zda je tedy přijatelná. Nejvyšší správní soud se vymezení institutu

přijatelnosti kasační stížnosti ve věcech azylu podrobně zabýval např. ve svých usneseních ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, případně ze dne 4. 5. 2006, č. j. 2 Azs 40/2006 - 57 (první z uvedených publikováno pod č. 933/2006 Sb. NSS, obě dostupná též na www.nssoud.cz), v nichž dospěl k závěru, že o kasační stížnost přijatelnou se může jednat mimo jiné tehdy, pokud se dotýká právních otázek, které dosud nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu. Přesahem vlastních zájmů stěžovatele, který ve věcech mezinárodní ochrany je jedině důvodem pro meritorní projednání kasační stížnosti, je jen natolik zásadní a intenzivní situace, v níž je, kromě ochrany veřejného subjektivního práva jednotlivce, pro Nejvyšší správní soud též nezbytné vyslovit právní názor k určité právní otázce. Kasační stížnost byla shledána v daném případě přijatelnou, neboť byl shledán dopad řešené právní otázky nad rámec konkrétního případu při výkladu pojmu pronásledování z azylově relevantních důvodů.

Nejvyšší správní soud se dále zabýval přípustností kasační stížnosti. Pokud stěžovatel a) rozšířil důvody kasační stížnosti nad rámec žalobních bodů, tzn. tvrdil, že ministerstvo řádně neodůvodnilo, zda nejsou v případě stěžovatele a) dány podmínky uvedené v § 14 zákona o azylu a že byla jeho žádost projednána bez ohledu na žádost jeho manželky a dcery, jedná se o stížní důvody nepřípustné podle § 104 odst. 4 s. ř. s., protože je neuplatnil v řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno, ač tak učinit mohl (srov. zejména rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 9. 2004, č. j. 1 Azs 34/2004 - 49, publikovaný pod č. 419/2004 Sb. NSS a dále usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 3. 2004, č. j. 1 Azs 9/2003 - 33).

Věcně se Nejvyšší správní soud zabýval stížní námitkou stěžovatelů, že krajský soud nesprávně právně posoudil otázku existence důvodů pro udělení mezinárodní ochrany podle § 12 zákona o azylu, když se nevypořádal s důvody pro udělené azylu podle písm. b) citovaného ustanovení.

Podle § 12 písm. b) zákona o azylu se cizinci udělí azyl, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště. Podle § 2 odst. 7 zákona o azylu se za pronásledování pro účely tohoto zákona považuje závažné porušení lidských práv, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována nebo trpěna státními orgány, stranami nebo organizacemi ovládajícími stát nebo podstatnou část jeho území ve státě, jehož je cizinec státním občanem, nebo státu posledního trvalého bydliště v případě osoby bez státního občanství. Za pronásledování se považuje i jednání soukromých osob podle věty první, pokud lze prokázat, že stát, strany nebo organizace, včetně mezinárodních organizací, kontrolující stát nebo podstatnou část jeho území nejsou schopny odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním.

Stěžovatel a) tvrdil, že byl pronásledován veřejnou osobou poslance arménského parlamentu a že se jednalo o problémy z důvodu konkurenčního boje s tímto poslancem. Tento důvod však podle Nejvyššího správního soudu nelze podřadit pod důvody uvedené v zákoně o azylu. V posuzovaném případě nelze vyloučit, že poslanec stěžovateli a) a jeho

rodině působil problémy částečně i z důvodu jeho národnosti, avšak stěžovatel a) v kasační stížnosti v tomto směru vůbec neargumentoval. Nejvyšší správní soud, aniž by zlehčoval uváděné útrapy stěžovatele a) a jeho rodiny, neshledal při zohlednění charakteru, četnosti a dalších okolností popisované jednání poslance či jeho lidí natolik intenzivním, že by se mohlo jednat o pronásledování. Významnou je v daném případě i ta okolnost, že cílem poslance bylo především získat stádo stěžovatele a) pod tržní cenou, nikoliv snaha o ohrožení jeho života. Nejvyšší správní soud již judikoval, že újma hrozící žadateli o azyl v důsledku opatření působících psychický nátlak jistě nemusí být obdobně závažná jako újmy spočívající v ohrožení života nebo svobody, musí však být s nimi aspoň typově srovnatelná. Nepostačí tedy, půjde-li o pouhou sérii ústrků, byť v jednotlivých případech i vcelku intenzivních, pokud tyto ve svém celku nedosáhnou takové intenzity a systematičnosti, že u dotčené osoby ve zcela zásadní míře snižují kvalitu prožívání a berou životní perspektivu a že v ní vyvolávají silný pocit celkové bezvýchodnosti a beznadějnosti její situace. Navíc intenzita uvedených ústrků musí být „objektivní“ v tom smyslu, že by jimi byly výše uvedené negativní životní pocity působeny zpravidla i u jiných jedinců nacházejících se v zemi původu žadatele o azyl v obdobné situaci (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 10. 2006, č. j. 2 Azs 66/2006 - 52, publikovaný pod č. 1066/2007 Sb. NSS). Proto tuto stížní námitku neshledal Nejvyšší správní soud důvodnou.

Stěžovatel a) dále namítal, že ohledně nesplnění podmínek pro udělení azylu stěžovatelům b) a c) byla posouzena pouze jejich náboženská víra, kvůli které byly ve škole pronásledovány, nikoliv však další okolnosti, které uvedl stěžovatel a) jako důvody pro udělení azylu své osobě. Podle názoru Nejvyššího správního soudu se však krajský soud v napadeném rozsudku zabýval jak námitkou týkající se pronásledování z národnostních důvodů, tak ostatními námitkami ve vztahu k celé rodině stěžovatele a). Nejvyšší správní soud proto shrnuje, že problémy stěžovatele a) s místním poslancem ani v kombinaci s problémy jeho dětí ve škole kvůli jejich národnosti, nelze z hlediska intenzity těchto ústrků, považovat za pronásledování ve smyslu ustanovení § 2 odst. 7 zákona o azylu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 10. 2006, č. j. 4 Azs 103/2005 - 62, www.nssoud.cz). Navíc nelze dovozovat, že by tyto problémy stěžovatelů měly být považovány za součást státní politiky v zemi jejich původu, tj. že by šlo o jevy buď přímo orgány veřejné moci vyvolané, podporované či záměrně a vědomě trpěné a nedostatečně potlačované. Stěžovatel a) v kasační stížnosti namítal, že v Arménii sice prostředky na ochranu práv formálně existují, ovšem v praxi nefungují a tvrdil, že se opakovaně domáhal pomoci u místního policejního orgánu, ale přesto, že tento orgán byl nečinný, neobrátil se např. na nadřízený orgán. Proto nelze konstatovat, že využil všech dostupných prostředků ochrany. Jak uvedl i krajský soud, ze zpráv o zemi původu vyplývá, že možnosti domáhat se ochrany nejsou vždy zcela přímé a jednoduché, nicméně jsou zákonem zaručeny a fakticky uskutečnitelné. Po stěžovateli a) bylo spravedlivé požadovat, aby se jich pokusil využít podstatně aktivněji, než jak to učinil.

Pokud stěžovatel a) namítal, že se krajský soud nevypořádal se žalobní námitkou, že jeho dětem kvůli víře nebyly vystaveny rodné listy. Takto konkrétně formulovaná však námitka v žalobě nebyla. Krajský soud k námitkám poukazujícím na pronásledování z důvodů příslušnosti k určité národnosti označil za zásadní skutečnost, že Jezidové nejsou terčem cílených represí ze strany státu, ale jejich problémy převážně souvisejí se špatnými sociálními a ekonomickými podmínkami. Rovněž poukázal na možnost vnitřního

přesídlení stěžovatelů. Namítal-li stěžovatel a) v kasační stížnosti, že vzhledem k faktické moci poslance v celém jednom regionu, nelze vyloučit, že jeho vliv by mohl dosáhnout až do místa jeho nového bydliště, nepovažuje Nejvyšší správní soud tuto obavu za důvodnou. Z toho, co stěžovatel a) uvedl, je patrné, že poslanec se o stěžovatele a) zajímal z hlediska jeho podnikání, tedy z hlediska toho, že byl v dané oblasti jeho konkurentem. Není tak pravděpodobné, že by po přesídlení rodiny stěžovatele a) měl důvod jim i nadále ztrpčovat život.

Podle stěžovatele a) se krajský soud dále nevypořádal s jeho námitkou, že ministerstvo citovalo rozhodnutí týkající se jeho manželky, které však bylo ale vydané až čtyři dny po rozhodnutí o neudělení azylu stěžovatelům a) až c). Tato námitka je nedůvodná, protože krajský soud se touto námitkou zabýval a vyslovil závěr, že tuto výhradu nepovažuje za zásadní, když se jedná o dílčí pochybení ministerstva.

Namítal-li stěžovatel a) nepřezkoumatelnost rozhodnutí ministerstva, kterou spatřoval v tom, že se pokusilo vyvrátit jeho tvrzení, že součástí utlačování z důvodu náboženství bylo i nevystavení rodných listů jeho dětem tím, že všichni bez problému vycestovali na základě cestovních dokladů, shledává Nejvyšší správní soud jeho odůvodnění zcela srozumitelné, když uvedlo, že bezproblémové opuštění vlasti žadatele a jeho nezletilých dětí nesvědčí o tom, že by státní orgány Arménské republiky měly na výše jmenovaných jakýkoliv zájem. Ministerstvo tak argumentovalo v tom směru, že není patrné, že by stěžovatelé byli terčem cílených represí ze strany státu, neboť se jim podařilo bez problémů legálně vycestovat ze země původu.

Nejvyšší správní soud proto z důvodů výše uvedených kasační stížnost podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl. Ve věci rozhodl v souladu s § 109 odst. 1 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

O návrhu, aby byl kasační stížnosti přiznán odkladný účinek podle ustanovení § 107 s. ř. s. Nejvyšší správní soud samostatně nerozhodoval, protože kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek přímo ze zákona (§ 32 odst. 5 zákona o azylu).

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatelé v řízení úspěch neměli, proto nemají právo na náhradu nákladů řízení, a ministerstvu žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

Stěžovatelům byl pro řízení o kasační stížnosti soudem ustanoven zástupcem advokát a podle § 35 odst. 8 s. ř. s. platí v takovém případě odměnu advokáta včetně hotových výdajů stát. Podle § 9 odst. 3 písm. f) vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů, by advokátovi za společné zastupování tří osob náležela odměna za dva úkony právní služby (převzetí a příprava věci, doplnění kasační stížnosti) v částce 10 080 Kč [§ 11 odst. 1 písm. b) a d) ve spojení s odst. 3 citovaného ustanovení se zvýšením podle § 12 odst. 4 citované vyhlášky] a náhrada hotových výdajů v částce 1800 Kč (§ 13

odst. 3 citované vyhlášky), celkem 11 880 Kč. Advokát však ve svém podání z 15. 8. 2008 výslovně uvedl, že za zastupování tří stěžovatelů požaduje částku 4200 Kč na odměně a 600 Kč na náhradě hotových výdajů, celkem tedy 4800 Kč. O obsahu projevu vůle advokáta nemůže být pochyb, a proto mu Nejvyšší správní soud přiznal pouze tuto požadovanou částku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** přípustné opravné prostředky.

V Brně dne 28. srpna 2008

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu